

PROBLEMATYCZNE ZAŚWIADCZENIE A1

 Jakub Ordon

Zatrudniając kierowców spoza krajów UE, obok działań mających na celu legalizację pobytu i uzyskania zezwolenia na pracę w Polsce, należy pamiętać o poświadczeniu ubezpieczenia społecznego w formie dokumentu A1 wydanego przez ZUS. W czasie kontroli ptacy minimalnej w krajach wspólnoty, niezależnie od narodowości kierowcy, A1 jest dokumentem potwierdzającym m.in. legalność zatrudnienia i ubezpieczenia społecznego. Wnioskowanie o udzielenie zaświadczenia A1 jest podstawowym prawem przysługującym obywatelom krajów członkowskich, a także osobom fizycznym mających miejsce zamieszkania w obrębie UE.

Zgodnie z art. 34 ust 2 Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej, *każdy mający miejsce zamieszkania i przemieszczający się legalnie w obrębie Unii Europejskiej ma prawo do świadczeń z zabezpieczenia społecznego i przywilejów socjalnych zgodnie z prawem unijnym oraz krajowym.*

A1 do okazania podczas kontroli

Zaświadczenie A1 jest efektem swoistego postępowania dowodowego, w którym określa się ustawodawstwo zabezpieczenia społecznego i jest szczególnie potrzebne w chwili wykonywania pracy na terenie innych krajów wspólnoty, np. francuskie przepisy lokalne wręcz narzucają konieczność posiadania takiego dokumentu. Zgodnie z wprowadzonym 1 kwietnia 2017 r. artykułem L. 114-15-1 francuskiego Kodeksu zabezpieczenia społecznego, niedostarczenie A1 przez pracownika, pracodawcę lub przedstawiciela pracodawcy we Francji w trakcie kontroli będzie skutkowało nałożeniem kary. W przypadku, gdy miejscowy oddział ZUS nie zdążył wydać zaświadczenia A1 (procedura może trwać nawet miesiąc), a kierowca musiał wyjechać w trasę, to pod warunkiem wyposażenia go w dowód złożenia wniosku do ZUS, może on kontynuować przewóz na terenie UE (warunkiem jest wydanie zaświadczenia w ciągu dwóch miesięcy od kontroli).

Składając wniosek o wydanie zaświadczenia A1 należy skorzystać z formularzy zamieszczonych

na stronie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Najczęściej pobierany dla kierowców zawodowych jest formularz pt. „*Informacja w celu wydania zaświadczenia o ustawodawstwie właściwym dla osoby, która wykonuje pracę najemną w dwóch lub kilku Państwach Członkowskich, UE na podstawie art. 13.1 Rozporządzenia Parlamentu i Rady (WE) Nr 883/2004*”.

Centrum życiowe

Informacje, które należy wskazać we wniosku, w pierwszej kolejności dotyczą danych personalnych kierowcy i pracodawcy. Integralną częścią wniosku jest „Oświadczenie o miejscu zamieszkania”.

W przypadku kierowców z krajów trzecich, organ może zwrócić się do wnioskodawcy o wska-

zanie miejsca zamieszkania (np. potwierdzone umową własności, najmu itp.) lub określenie swojego „centrum życiowego”. W tym przypadku, za niewystarczające mogą się okazać dokumenty towarzyszące, złożone wraz z wnioskiem np. zezwolenia na pracę dla cudzoziemca, wydane przez Wojewodę lub świadectwo kierowcy Wspólnoty Europejskiej wydane przez GITD.

Wyjaśniając definicję zamieszkania (miejsce zamieszkania), powołać się należy na zapisy rozporządzenia 883/2004, w którym dokonano rozróżnienia pomiędzy zamieszkaniem, a pobyt. Zamieszkanie oznacza miejsce, w którym osoba zwykle przebywa, natomiast pobyt oznacza pobyt czasowy. Trybunał Sprawiedliwości stwierdził, że w rozumieniu tych przepisów, państwo członkowskie zamieszkania oznacza „państwo, w którym dana osoba zwykle zamieszkuje i w którym znajduje się jej zwykły ośrodek interesów życiowych”. Trybunał dodał też, że „w tym kontekście należy uwzględnić w szczególności sytuację rodzinną osoby zatrudnionej, przyczyny jej wyjazdu, czas i ciągłość zamieszkania, fakt posiadania stałego zatrudnienia, (jeśli tak jest), zamiary wynikające ze wszystkich okoliczności”. Zwykły ośrodek interesów życiowych należy ustalić na podstawie faktów, z uwzględnieniem wszystkich okoliczności wskazujących na rzeczywisty wybór danego państwa, jako państwa zamieszkania. Takie rozumienie określenia „zamieszkanie” obowiązuje w całej Unii, tj. ma zastosowanie w jednakowy sposób w przypadku wszystkich świadczeń do celów stosowania rozporządzenia 883/2004 i rozporządzenia 987/2009. Kryteria ustalania miejsca zamieszkania nie są wyczerpujące i mają zastosowanie, ilekroć zachodzi potrzeba ustalenia miejsca zamieszkania danej osoby.

Oto te kryteria:

- Sytuacja rodzinna (status rodzinny i więzi rodzinne);
- Czas trwania i ciągłość pobytu w danym państwie członkowskim;
- W przypadku studentów – źródło dochodu;
- Sytuacja mieszkaniowa, w szczególności, czy ma stały charakter;
- Państwo członkowskie, które uznaje się za miejsce zamieszkania danej osoby dla celów podatkowych;
- Przyczyny wyjazdu;
- Zamiar wynikający ze wszystkich okoliczności.

- Sytuacja zawodowa (charakter i specyfika wykonywanej pracy, w szczególności miejsce, w którym praca ta jest zazwyczaj wykonywana, jej stały charakter oraz czas trwania umowy o pracę);
- Prowadzenie działalności o charakterze niezarobkowym;

Informacja w celu wydania zaświadczenia o ustawodawstwie właściwym dla osoby która wykonuje pracę najemną w dwóch lub kilku Państwach Członkowskich UE na podstawie art. 13.1 Rozporządzenia Parlamentu i Rady (WE) Nr 883/2004

Zgodnie z artykułem 3 ust. 2 Rozporządzenia Rady i Parlamentu (WE) Nr 987/2009, osoby, do których ma zastosowanie rozporządzenie podstawowe, zobowiązane są do przekazania instytucji właściwej informacji, dokumentów lub dowodów potwierdzających niezbędnych dla ustalenia ich sytuacji lub sytuacji ich rodzin, do ustalenia lub utrzymania ich praw i obowiązków oraz do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa oraz wynikających z niego obowiązków tych osób. W związku z tym proszę o podanie następujących danych:

Przykład wypełnienia wniosku

1. Dane dotyczące pracownika:	
1.1 Imiona i nazwisko pracownika	Jan Kowalski
1.2 Numery identyfikacyjne (PESEL i NIP a w razie ich braku należy podać serię i numer paszportu)	123-456-789
1.3 Obywatelstwo	polskie
1.4 Miejsce urodzenia	Bielsko-Biała
2. Dane pracodawcy w Polsce:	
2.1 Nazwa	OCRK 1234
2.2 Numery identyfikacyjne NIP i REGON	123-456-789
2.3 Adres pracodawcy	Bielsko-Biała, ul. Karpacka

Przykład wypełnienia oświadczenia o miejscu zamieszkania (wypełnia kierowca)

Oświadczenie¹	
Oświadczam, że moim miejscem zamieszkania ² jest Bielsko-Biała, ul. Spokojna 123	
Informacja jest zgodna ze stanem faktycznym na dzień 01.01.2017	
Bielsko-Biała, 01.01.2017 miejscowość i data	<i>Jan Kowalski</i> ..... podpis pracownika

Przykład korespondencji ZUS-przedsiębiorca

Dlatego też Oddział ZUS w ..... **prosi o udzielenie dodatkowych wyjaśnień**, dotyczących pobytu Pana ..... - obywatela Ukrainy na terenie Polski - zgodnie z ww. kryteriami oraz przedstawienie dokumentów na podstawie, których przebywa on na terenie Polski tj.: **ważną kartę pobytu (lub zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony, zezwolenie na osiedlenie się, zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego WE - jeśli karta pobytu nie została wydana), jeżeli jednocześnie spełniony jest warunek przebywania w Polsce z zamiarem stałego pobytu, a także wskazanie miejsca w którym znajduje się jego centrum interesów życiowych.**

Dokumenty stanowiące załączniki do wyjaśnień w sprawie prosimy o dostarczenie do najbliższej Terenowej Jednostki Organizacyjnej ZUS w celu wykonania kserokopii tych dokumentów lub kserokopie powyższych dokumentów poświadczonych za zgodność z oryginałem – zgodnie z art. 76a §2 ustawy Kodeks postępowania administracyjnego - przez notariusza albo przez występującego w sprawie pełnomocnika strony będącego.....

Wśród tych kryteriów rozróżnia się elementy związane z obiektywnymi cechami zwykłego miejsca zamieszkania, takimi jak czas trwania i ciągłość pobytu na terytorium państwa członkowskiego oraz elementy odnoszące się do sytuacji danej osoby. Wszystkie te elementy są kryteriami odwołującymi się wyłącznie do stanu faktycznego, tj. muszą być oceniane bez względu na ich zgodność z prawem.

Może się okazać, że ZUS wyda decyzję o odmowie wydania zaświadczenia A1 np. z uwagi na brak legalnego zamieszkania. Częstokroć problem ten będzie dotyczył kierowców o narodowości ukraińskiej, gdzie konieczne będzie wykazanie faktycznego miejsca zamieszkania i centrum życiowego w Polsce.

Fragment decyzji odmownej z kwietnia 2017 r. wydanej przez ZUS

Na podstawie dokumentacji złożonej w celu wydania zaświadczenia o ustawodawstwie właściwym, Oddział ZUS w w oparciu o art. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1231/2010 uznał, że Pan: nie zamieszkuje legalnie na terytorium Polski w rozumieniu przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Ponadto Polska nie jest ośrodkiem interesów życiowych Pana W związku z tym, przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji

Pouczenie
Od niniejszej decyzji przysługuje, zgodnie z art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, odwołanie do Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Odwołanie wnosi się na piśmie za pośrednictwem jednostki organizacyjnej ZUS, która wydała decyzję lub do protokołu sporządzonego przez tę jednostkę, w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji.

Przykład 1. wypełnionego wniosku o wydanie A1

3. Adres w państwie pobytu (ulica, nr, miasto, kod pocztowy, symbol państwa)
nie można ustalić - transport międzynarodowy

4. Proszę podać adresy miejsca wykonywania pracy za granicą

Nazwa firmy	ulica	numer domu
	miasto	kod pocztowy i państwo
Nazwa firmy	ulica	numer domu
	miasto	kod pocztowy i państwo
Nazwa firmy	ulica	numer domu
	miasto	kod pocztowy i państwo

Po odmownej decyzji, pozostaje możliwość ubiegania się o prawo do otrzymania zaświadczenia A1 za pośrednictwem Sądu Pracy, w terminie 30 dni od otrzymania decyzji.

Okres i miejsce delegowania

Kolejne informacje, których wymaga urząd, odnoszą się do wskazania miejsca i okresu delegowania. W świetle procedury wydawania zaświadczenia A1, nie trzeba określać miejsca delegowania, ani podawać firm, do których kierowca wyjeżdża w celach załadunku i rozładunku towaru. (Przykład 1)

Znaczna część pracy

Część pracowników transportu ma ustalony harmonogram pracy, wyznaczone trasy i szacunkowy czas trwania podróży. Osoba ubiegająca się o wydanie decyzji w sprawie mającego zastosowanie ustawodawstwa, może spodziewać się, (jeśli urząd o to wnosi) konieczności przedstawienia (np. za pomocą harmonogramu pracy lub terminarza podróży bądź innych informacji), w jaki sposób jej czas pracy rozkłada się na czas przepracowany w państwie zamieszkania oraz czas przepracowany w innych państwach członkowskich. W celu określenia, czy znaczna część pracy danego pracownika najemnego jest wykonywana w Polsce, należy uwzględnić kryteria orientacyjne, takie jak czas pracy lub wynagrodzenie. Jeżeli podczas przeprowadzania ogólnej oceny okaże się, że co najmniej 25 proc. czasu pracy danej osoby przypada na Polskę, gdzie kierowca ma miejsce zamieszkania lub, że zarabia ona w tym państwie co najmniej 25 proc. swojego wynagrodzenia, będzie to oznaczało, że znaczna część pracy tej osoby jest wykonywana w tym kraju. (Przykład 2)

Należy pamiętać, że kierowca w transporcie międzynarodowym wypracowuje 100 proc. swojego wynagrodzenia w polskim przedsiębiorstwie, niezależnie od dopłat z tytułu płacy za pracę na terenie innych krajów UE (zgodnie z Dyrektywami 96/71/WE i 2002/15/WE).

Okres ważności zaświadczenia

We wniosku należy określić przedział czasowy, na który ma zostać wydane świadectwo (nie dłuższy jednak niż 12 miesięcy) oraz podać rodzaj głównej działalności. Spośród kilkunastu możliwości należy zaznaczyć sekcję transport i gospodarka magazynowa, czyli lit. H. (Przykład 3)

Jeśli ZUS po wydaniu zaświadczenia A1 stwierdzi, że rzeczywista sytuacja zawodowa pracownika różni się od opisanej w umowie i ma wątpliwości, co do poprawności faktów, na podstawie których wydano zaświadczenie A1, wówczas ponownie zostanie rozważona zasadność wydania zaświadczenia i w razie konieczności jego wycofanie.

ZUS informuje inne urzędy w UE

Instytucja miejsca zamieszkania musi poinformować wyznaczone instytucje we wszystkich państwach członkowskich, w których wykonywana jest praca i w których znajduje się siedziba lub miejsce prowadzenia działalności pracodawcy, o podjętej przez siebie decyzji - za pomocą odpowiednich standardowych dokumentów elektronicznych. Decyzja dotycząca mającego zastosowanie ustawodawstwa staje się ostateczna, jeżeli nie zostanie zakwestionowana w ciągu dwóch miesięcy od daty powiadomienia wyznaczonych instytucji o dokonanych ustaleniach przez wyznaczoną instytucję w państwie członkowskim zamieszkania.

Wykorzystano materiały ZUS, oraz Praktyczny poradnik dotyczący ustawodawstwa mającego zastosowanie w Unii Europejskiej (UE), Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG) i Szwajcarii

AUTOR

Jakub Ordon

Ekspert OCRK w zakresie ITD i PIP.

Przykład 2. wypełnionego wniosku o wydanie A1

5. Czy praca jest wykonywana na rzecz dwóch lub więcej pracodawców, z siedzibami w dwóch lub więcej państwach członkowskich?
 tak nie
Jeżeli nie, należy wypełnić punkt 6 wniosku.
Jeżeli pracownik nie jest zatrudniony przez dwóch lub więcej pracodawców, o ustawodawstwie właściwym, zgodnie z artykułem 13.1 Rozporządzenia Rady i Parlamentu WE 883/2004 decyduje miejsce zamieszkania pracownika, jeżeli wykonuje znaczącą część pracy w państwie zamieszkania lub siedziba pracodawcy, jeżeli pracownik nie wykonuje znaczącej części pracy w państwie zamieszkania.

6. W celu określenia znaczącej części pracy o której mowa w artykule 13.1 Rozporządzenia 883/2004 proszę podać¹:

kraj wykonywania pracy	czas pracy (w %)	wynagrodzenie (w %)
Polska	30%	100%
pozostałe	70%	

Uwaga! Jeżeli kraj zamieszkania pracownika jest inny niż kraj siedziby pracodawcy do wniosku należy dołączyć bardziej precyzyjne dane z rozbić na poszczególne Państwa Członkowskie, w których jest wykonywana praca

Przykład 3. wypełnionego wniosku o wydanie A1

7. Proszę podać okres, na jaki ma zostać wydane zaświadczenie (nie dłuższy niż 12 miesięcy)
od 01.01.2017 do 31.12.2017

8. Rodzaj wykonywanej głównej działalności zawodowej (należy wybrać jedną z listy sekcji PKD poniżej):
 A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U

UWAGA! Do wniosku należy dołączyć oświadczenie pracownika o miejscu zamieszkania.

Oświadczenie²

Wszystkie podane informacje są zgodne ze stanem faktycznym na dzień 01.01.2017

Bielsko-Biala 01.01. miejscowość i data podpis wnioskodawcy

Koordinacja systemów zabezpieczenia społecznego

A1

Zaświadczenie o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającym zastosowanie do osoby uprawnionej
Rozporządzenia UE nr 883/04 oraz 987/09 (*)

INFORMACJE DLA POSIADACZA

Niniejsze zaświadczenie wydaje się w celu potwierdzenia, któremu ustawodawstwu dotyczącemu zabezpieczenia społecznego Pan/Pani podlega, oraz poświadczania, że nie jest Pan/Pani zobowiązany(-a) do opłacania składek w innym państwie. Przed wyjazdem z państwa, w którym jest Pan/Pani objęty(-a) ubezpieczeniem, do innego państwa w celu podjęcia pracy, należy zaopatrzyć się w dokumenty uprawniające do otrzymywania niezbędnych świadczeń rzeczowych (np. opieki medycznej, hospitalizacji i innych) w państwie wykonywania pracy.

- Jeżeli przebywa Pan/Pani czasowo w państwie, w którym Pan/Pani pracuje, powinien/powinna Pan/Pani wystąpić do swojej instytucji ubezpieczenia zdrowotnego o wydanie europejskiej karty ubezpieczenia zdrowotnego (EKUZ). Kartę tę należy okazać świadczeniodawcy w razie potrzeby skorzystania ze świadczeń rzeczowych podczas pobytu.
- Jeżeli będzie Pan/Pani mieszkać w państwie, w którym Pan/Pani pracuje, powinien/powinna Pan/Pani zwrócić się do swojej instytucji opieki zdrowotnej o wydanie dokumentu S1 i przedłożyć go możliwie najszybciej właściwej instytucji opieki zdrowotnej w miejscu, w którym będzie Pan/Pani pracować (**).

Instytucja ubezpieczeniowa w państwie pobytu zapewni na czas określony również specjalne świadczenia w razie wypadku przy pracy lub choroby zawodowej.